

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Стрельнікова Віктора Юрійовича
на дисертаційне дослідження Ішутіної Олени Євгенівни
**«Формування лінгвометодичної компетентності майбутніх
учителів української мови в процесі фахової підготовки»**,
подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

На сучасному етапі національна система освіти розвивається в тісному зв'язку із впровадженням компетентнісного підходу в навчально-виховний процес. Зміна загальних освітніх орієнтирів зумовлює перегляд змісту професійної підготовки вчителя-словесника як провідника національної ідеї та ключової постаті у формуванні культуромовної особистості учнів. Компетентнісно зорієнтований підхід зміщує акценти з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, що означає підсилення практичної спрямованості навчання, зокрема предметно-професійного аспекту, набуває значущості вміння реалізовувати знання в практичній діяльності, акцентується увага на якісних результатах процесу навчання не як суми знань, а здатності педагога творчо розв'язувати життєві й професійні завдання, нестандартно діяти в різних ситуаціях.

Відтак нові вимоги до підготовки вчителя української мови вимагають посиленої уваги до його лінгвометодичної підготовки як засобу формування лінгвометодичної компетентності, що є системоутворювальною в професіограмі сучасного вчителя-словесника.

Дисертаційна робота О. Є. Ішутіної присвячена дослідженню процесу професійної підготовки майбутніх учителів української мови, а також технології формування професійної лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови у взаємозв'язку з моніторингом якості їхньої фахової підготовки.

Назва дисертації повністю відповідає сутності досліджуваної проблеми. Дисертанткою логічно обґрунтовано та визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Аналіз структури та змісту дисертаційного дослідження дає підставу стверджувати, що воно охоплює всі стадії науково-дослідницької роботи.

Робота О. Є. Ішутіної є комплексним науковим дослідженням, у якому наведено узагальнення сучасних теоретичних і методичних підходів щодо впровадження професійно-орієнтованих технологій навчання для забезпечення якості навчання та формування професійно-значущих компетентностей майбутніх фахівців у системі неперервної освіти з урахуванням вимог суспільства, запитів особистості та ринку праці.

Рецензоване дослідження спирається на нормативно-правові документи України з проблем освіти (законодавчі акти України з питань освіти, розвитку молоді й трудового потенціалу, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» й інші, Національну доктрину розвитку освіти, Національну

стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепцію розвитку педагогічної освіти в Україні тощо), Європейське законодавство з проблем розвитку вищої освіти, Європейські кваліфікаційні норми та ін.

Оцінка сформованості та моніторинг якості професійної компетентності є вагомим компонентом процесу фахової підготовки, адже компетентнісна парадигма освіти диктує нові підходи до підвищення якості підготовки спеціаліста для сучасної школи. Традиційні форми й методи контролю за нових умов не забезпечують повної й об'єктивної інформації про результативність навчального процесу, адже такий контроль не є систематичним і не охоплює всі чинники та умови навчання.

Дисертант вдало відмітила, що інші дослідники проблеми професійної підготовки майбутніх учителів української мови не надавали достатньої уваги ролі моніторингу в цілісному фаховому розвитку педагога, висвітлюючи його окремі аспекти, до того ж питання лінгвометодичної компетентності розглядаються побіжно, перевага надається проблемам формування пізнавальної самостійності, готовності до використання комп'ютерних засобів, визначенню методичних засад формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови.

Основою дослідження стало коло об'єктивно зростаючих суперечностей, що виникають між потребою держави в методично підготовлених і компетентних учителях української мови і недостатнім використанням сучасних педагогічних технологій та інноваційних методів; сучасними змінами в освітньому законодавстві і усталеною системою підготовки в українських вишах; необхідністю підвищення ефективності процесу формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови та недостатнім науково-теоретичним забезпеченням цього процесу в науковій теорії та на практиці.

У дисертаційному дослідженні О. Є. Ішутіної розроблено й експериментально перевірено технологію формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови, яка містить такі етапи: цільовий, змістовий, технологічно-процесуальний, результативний; виявлено педагогічні умови формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови; обґрунтовано поняття якості лінгвометодичної освіти майбутніх учителів української мови; визначено поняття лінгвометодичного моніторингу; сформульовано загальні і специфічні принципи лінгвометодичного моніторингу, дотримання яких прямо впливає на ефективність формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови; класифіковано методи контролю лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови в процесі її формування.

Авторкою уточнено періодизацію фахової підготовки вчителів української мови (початковий, базовий, репродуктивний, інноваційний етапи); конкретизовано поняття лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя української мови; структурні компоненти лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя української мови:

мотиваційно-ціннісний, предметний (спеціальний), психолого-педагогічний, професійно-комунікативний, інформаційно-комунікаційний, діагностичний; критерії сформованості лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови (когнітивний, операційно-діяльнісний і мотиваційно-культурологічний), відповідні показники і рівні (високий, достатній, середній, низький); специфічні методи формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови.

Чітко визначено наукову новизну одержаних результатів. Не викликає сумніву практичне значення дослідження, яке полягає в упровадженні методичного супроводу технології формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови та її моніторингу; удосконаленні змісту дисциплін професійного циклу підготовки майбутніх учителів української мови, зокрема «Педагогіки», «Методики навчання української мови», «Технології сучасного уроку рідної мови», «Основ педагогічного вимірювання»; розробленні та проведенні науково-методичного семінару для викладачів дисциплін лінгвометодичного циклу «Теоретико-практичні аспекти формування і моніторингу лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови». Висновки та основні положення дисертації можуть слугувати основою розробки спецкурсів і спецсемінарів із проблем формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови.

Наукові положення, висновки та рекомендації, які розроблені в дисертації є достатньо обґрунтованими і достовірними, що підтверджується аналізом значної кількості праць вітчизняних та закордонних учених (273 найменування), використанням великого обсягу статистичної інформації та належною апробацією результатів.

Представлені наукові положення, висновки та рекомендації базуються на засадах педагогічної теорії, системному аналізі психологічних і педагогічних явищ і процесів, які спостерігалися упродовж тривалого періоду дослідження, застосування сучасного інструментарію обробки даних, аналітичній обробці достатнього обсягу фактичної інформації.

У дисертаційній роботі О. Є. Ішутіна використовує широкий перелік загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: спостереження, опитування, бесіди, анкетування, тестування, метод експертних оцінок, методи математичної статистики тощо.

Достовірність та обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи авторка підтверджує їх апробацією на науково-практичних конференціях, публікаціях у наукових виданнях (20 публікацій (19 – одноосібних), серед них 8 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 3 – у періодичних наукових міжнародних виданнях, 9 – в інших виданнях), використанням у практичній педагогічній діяльності викладання у вищих навчальних закладах.

Основні положення і результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова,

Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає чинним стандартам, у тексті роботи зроблені необхідні посилання на цитовані джерела. Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають сутність і зміст ключових положень дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію О.Є. Ішутіної, висловлюємо деякі зауваження і побажання:

1. Вважаємо доцільним доповнити зміст I та II розділів більшою кількістю рисунків та структурно-логічних схем.

2. На нашу думку, потрібно чіткіше структурувати пункт 1.3. «Аналіз змісту і структури лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів української мови».

3. У додатках можна було б ширше презентувати розроблену технологію за рахунок наведення прикладів робіт, завдань, фрагментів лінгвометодичних портфоліо студентів.

4. Педагогічний експеримент базується на досить широкій емпіричній базі, охоплює кількісні та якісні дослідження, проте в роботі не досить конкретизовано, які із зазначених аспектів педагогічного експерименту реалізовані дисертанткою самостійно, а в яких вона проводила лише вторинний аналіз даних.

5. У дисертаційному дослідженні є окремі помилки оформлення (зокрема, в ініціалах науковців, списку використаних джерел).

Висловлені зауваження та побажання певною мірою мають дискусійний характер і не є визначальними для загальної позитивної оцінки дисертації. Здійснений аналіз рецензованої роботи дає підстави стверджувати про уміння дисертантки досліджувати складні питання педагогіки і накреслювати перспективи подальших пошуків у цій галузі.

Дисертація та автореферат О.Є. Ішутіної оформлені відповідно до Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. Автореферат цілком відображає текст дисертації та результати дисертаційного дослідження. Висновки до розділів та загальні висновки виражені, цілісні, комплексно й концентровано виявляють авторську позицію й високий рівень узагальнення теоретичного та емпіричного матеріалу.

Рецензоване дослідження може бути кваліфіковане як вагомий внесок у сучасну педагогіку в контексті модернізації професійної підготовки майбутніх учителів української мови в умовах інтеграції вищої освіти України у світовий і європейський освітні простори, посилення уваги до якості лінгвометодичної підготовки студентів.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих наукових праць Ішутіної Олени Євгенівни дає підстави зробити висновок, що представлена дисертація «Формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови в процесі фахової підготовки» являє собою самостійне,

структурно завершене, цілісне фундаментальне дослідження, яке за рівнями наукової новизни, теоретичного і практичного значення, обґрунтованості отриманих результатів відповідає вимогам ВАК України.

Отже, дисертаційна робота «Формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови в процесі фахової підготовки» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), а її авторка – Ішутіна Олена Євгенівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
та суспільних наук
Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

В. Ю. Стрельников

Особистий підпис

В. Ю. Стрельников

ЗАВІРЯЮ

вчительник відділу кадрів ПУЕТ

Новицька